

Aan
de gemeenteraad

Datum 22 oktober 2024
Zaaknummer 2024-0104053
Betreft Stand van zaken Thuiszitters

Vergadering van
Portefeuillehouder: Chris van Benschop
Begrotingsprogramma Lerend en Ondernemend Dordrecht
Kernteam/Opgave: Stad - Jeugd en Onderwijs
Auteur: Ingeborg Levering
E-mail: il.levering@dordrecht.nl
Verantwoordelijke: Duco Hoogland
Openbaar: Ja

Raadsinformatiebrief

Hoe zijn de bevoegdheden rond dit onderwerp verdeeld?

De gemeente heeft de wettelijke taak uitvoering te geven aan de leerplichtwet. Hieronder valt dus ook het voorkomen en tegengaan van langdurig thuiszitten. De gemeente heeft deze taak belegd bij Leerplicht en voortijdig schoolverlaten (LVS) van de Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid.

Het onderwerp Thuiszitters heeft echter meerdere aspecten. Naast ongeoorloofd verzuim kan er bijvoorbeeld ook sprake zijn van (langdurig) geoorloofd verzuim of van wachtlijsten/plaatsingsproblematiek in het (speciaal) onderwijs. Het voorkomen en terugdringen van verzuim en thuiszitters, plus het realiseren van passend en inclusiever onderwijs, zijn acties die bij het onderwijs liggen onder regie van het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs (vanaf nu: Samenwerkingsverband). Daarbij raken de onderwerpen leerplicht, jeugdgezondheidszorg, jeugdhulp en passend onderwijs elkaar. Dit maakt de aanpak thuiszitten een gedeelde verantwoordelijkheid en een gezamenlijke opgave van zowel onderwijs en het Samenwerkingsverband als ook de gemeente.

Wat is de aanleiding om deze informatie kenbaar te maken?

In het eerste halfjaar 2023 vonden twee beeldvormende commissievergaderingen plaats naar aanleiding van het Jaarverslag Leerplicht en voortijdig schoolverlaten 2021-2022. In deze bijeenkomsten is uitgebreid aandacht geweest voor de plaatsingsproblematiek in het (speciaal) onderwijs en is een doorkijk gegeven naar de te ontwikkelen visie Voortgezet Onderwijs. Vervolgens is in het schooljaar 2023-2024 de Dordtse Visie Voortgezet Onderwijs vastgesteld door uw raad. De aanpak van thuiszitten vormt hierin een belangrijk speerpunt. We willen dat het aantal thuiszittende jongeren in Dordrecht structureel afneemt, zodat uiteindelijk geen enkele leerling thuis hoeft te zitten. Inmiddels heeft het Samenwerkingsverband hiervoor een nieuwe aanpak om thuiszitten tegen te gaan vormgegeven.

Wat is de te delen informatie?

We informeren u over de actuele stand van zaken rondom thuiszitters en de voortgang in het project 'Tegengaan van thuiszitten'. In het jaarverslag van Leerplicht en voortijdig schoolverlaten 2022-2023, voorgelegd aan uw raad op 21 mei jl., wordt eveneens inzicht gegeven in het schoolverzuim (relatief en absoluut), de vrijstellingen van de verplichting tot schoolinschrijving, voortijdig schoolverlaten en thuiszitters. Hieronder gaan wij nader in op de cijfers en op de maatregelen die nu genomen worden om thuiszitten tegen te gaan.

Daarna lichten wij een aantal concrete maatregelen toe, die al zijn ingevoerd om leerlingen van een passende plek in het onderwijs te voorzien.

Definitie thuiszitter

Een thuiszitter is een leerling die langer dan vier weken niet ingeschreven staat op een school of niet naar school gaat zonder geldige reden. Dit is de definitie zoals die landelijk wordt gehanteerd door de branchevereniging leerplicht.

Onder een 'thuiszitter' verstaan we dus een leer- of kwalificatieplichtige leerling (5-18 jaar), die:

- al dan niet is ingeschreven op een school;
- vier weken of langer niet naar school gaat;
- geen vrijstelling volgens de Leerplichtwet heeft;
- niet ziek is; of
- wel ziek is, maar conform plan van aanpak in staat is om (gedeeltelijk) naar school te gaan.

Het aantal geregistreerde thuiszitters laat in onze regio Zuid-Holland Zuid een daling zien van 46 in 2021/2022 naar 24 in 2022/2023. Dit zijn leerlingen die we volgens de landelijke definitie in beeld hebben. Het gaat hier nadrukkelijk om de stand thuiszitters *aan het einde van het schooljaar* voor de gehele regio.

Voor de gemeente Dordrecht ging het om 17 thuiszitters bij aanvang van het schooljaar en 25 nieuwe thuiszitters daarna. In totaal waren er dus 42 thuiszitters gedurende het schooljaar 2022/2023. Daarvan waren er 35 waarbij het thuiszitten langer dan drie maanden duurde. Gedurende het schooljaar zijn er 26 situaties van thuiszitten opgelost en vier situaties vielen niet meer in de doelgroep (bijv. door verhuizen of 18 jaar worden), waardoor er nog 12 thuiszitters overbleven aan het einde van het schooljaar (juli '23).

Het actuele aantal geregistreerde thuiszitters is 7 volgens het dashboard Verzuim (stand per 1 oktober 2024).

'Verborgen' thuiszitters

Er zijn echter ook leerlingen die niet onder deze definitie vallen. Bijvoorbeeld omdat ze wel regelmatig kortdurend op school komen, maar daarnaast (heel) veel verzuimen. Zij worden weliswaar geregistreerd onder het relatief verzuim, maar zijn niet als 'thuiszitter' bekend. Toch zijn dit leerlingen die geen volledig onderwijs volgen. Of bijvoorbeeld leerlingen die vanwege ziekte geen (volledig) onderwijs volgen en onder het geoorloofd verzuim vallen.

Het aantal kinderen zonder volledig onderwijs ligt dus hoger dan alleen het aantal volgens de definitie. Dit wordt ook wel eens 'verborgen thuiszitten' genoemd. Het blijkt lastig alle leerlingen zonder volledig onderwijs goed in beeld te krijgen.

Aanpak terugdringen en voorkomen van thuiszitters

In opdracht van het Samenwerkingsverband is er onderzoek gedaan naar thuiszittende jongeren in ons voortgezet onderwijs. Naar aanleiding van dit onderzoek is er een aanpak gestart onder regie van het Samenwerkingsverband. De acties liggen voornamelijk bij het onderwijs zelf en in samenwerking met diverse partners.

De aanpak kent drie onderdelen:

- a) Afspraken met de schoolbesturen over een aangepaste definitie, een uniforme wijze van registratie van aan- en afwezigheid van leerlingen op basis van deze nieuwe definitie en de wijze van implementatie.
- b) Het opzetten van een regietafel, met als belangrijkste partijen onderwijs (schoolbesturen en samenwerkingsverband) en gemeente (Leerplicht & voortijdig schoolverlaten, Dordrecht Sociaal).
- c) Onderzoek naar passende voorzieningen voor thuiszittende leerlingen.

Ad a) aangepaste definitie en registratie

De schoolbesturen die zijn aangesloten bij het Samenwerkingsverband hebben ingestemd met een voorstel gericht op een aangepaste definitie van de doelgroep en een eenduidige registratie van aan- en afwezigheid door alle scholen in Dordrecht. De volgende *aangepaste definitie van (dreigende) thuiszitters* is met elkaar geformuleerd en vastgesteld: *Leerlingen die meer dan 50% afwezig zijn in vier aaneengesloten weken.*

Afwezigheid is de optelsom van geoorloofd én ongeoorloofd verzuim, met uitzondering van verlof dat is toegekend door de school. Vanuit deze registratie wordt een volg- en actielijst gemaakt. Op de *volglijst* zullen leerlingen staan die voldoen aan de boven gestelde definitie; voor deze leerlingen is er een werkend plan van aanpak opgesteld door de school, eventueel in afstemming met het Samenwerkingsverband. Voor deze leerlingen lijkt het plan te werken en is er een opbouw in de schoolgang te zien in de gestelde periode. Wanneer er geen plan van aanpak is, of dat blijkt dat er na de gestelde periode terugval is in schoolgang of geen opbouw, dan komt de leerling op de *actielijst*. De regietafel van het Expertiseteam Zorg & onderwijs (zie onder b) vanuit het Samenwerkingsverband wordt dan actief betrokken bij deze leerlingen.

De volg- en actielijst geeft het Samenwerkingsverband het gewenste zicht op het aantal thuiszittende leerlingen en het aantal leerlingen met een verhoogd risico op thuiszitten. Daar worden er trendsesignaleerd, gerapporteerd en met het netwerk (dus ook met ketenpartners zoals Dordrecht Sociaal en jeugdhulpaanbieders) samenwerkingsafspraken herijkt of nieuwe afspraken gemaakt voor integrale samenwerking.

Ad b) regietafel

Het Samenwerkingsverband wil namens de schoolbesturen met de betrokken partijen afspraken realiseren over een vorm van overleg waarin (dwingende) afspraken gemaakt worden over de integrale ondersteuning van jongeren bij wie de schooluitval intensief en langdurig is. Dit wordt ook wel een thuiszitterstafel of regietafel genoemd. Hiervoor zijn in het afgelopen voorjaar verkennende gesprekken georganiseerd waarin met elkaar is gesproken over de wenselijkheid, haalbaarheid en vormgeving van een regietafel voor thuiszittende jongeren.

Afgesproken is om de regiefunctie voor (dreigende) thuiszitters te gaan beleggen bij het bestaande Expertiseteam Zorg & Onderwijs (EZO). Dit team is momenteel ingericht met professionals vanuit het Samenwerkingsverband en Dordrecht Sociaal (professionals Sociaal Wijkteam) en heeft een scharnierfunctie tussen onderwijs en zorg (jeugdhulp). Het EZO-team verzorgt nu reeds een consultatie- en adviesfunctie voor scholen bij complexe casuïstiek met betrekking tot dreigende thuiszitters. Consultatie en advies kan worden aangevraagd voor jeugdigen van 3-18 jaar die in de afgelopen drie maanden niet volledig naar school gingen.

De overweging is daarom om geen nieuw gremium op te richten maar aan te sluiten bij wat er al is, en de bestaande opdracht aan het EZO te verbreden met het voeren van procesregie op complexe en vastlopende casuïstiek van thuiszittende jongeren. Dit vraagt heroriëntatie op zowel de bestaande afspraken over de invulling, rollen en verantwoordelijkheden van de betrokken organisaties, zoals LVS en jeugdgezondheidszorg. Daarnaast gaat het om afspraken over bestaand of nieuw mandaat op inhoud en financiën.

Het functioneren van een regietafel thuiszittende jongeren staat of valt met het goed registreren en analyseren van (geoorloofd en ongeoorloofd) verzuim op de scholen. Zorgelijk verzuim wordt regelmatig te laat opgemerkt door scholen of er wordt pas gehandeld als het verzuim al sterk oploopt. De problemen verdiepen zich dan onnodig. Dit moet worden voorkomen door de basisondersteuning in de scholen en in het bijzonder de registratie en het verzuimbeleid op scholen te versterken. Een uniforme verzuimdefinitie en manier van registreren zoals genoemd onder a is hiervoor dus voorwaardelijk.

Daarnaast zien we dat veel thuiszittersproblematiek momenteel niet kan worden opgelost door een tekort aan voorzieningen en capaciteit. Een regietafel lost dit probleem niet op. Sterker nog: een regietafel verliest aan daadkracht als er geen voorzieningen zijn waar jongeren (tijdelijk) geplaatst kunnen worden. Zonder deze voorzieningen - in welke vorm dan ook - is het instellen van een regietafel niet effectief. Daarom is het zeer van belang dat ook onderdeel c, zie hieronder, voortvarend wordt opgepakt.

Ad c) passende voorzieningen

Binnen het Samenwerkingsverband is besloten dat er op elke VO school een 'time-in/time out' voorziening moet zijn. Waar het bij een 'time out' erom gaat een leerling (tijdelijk) uit een klas/school te verwijderen om de rust te herstellen, ligt er bij een 'time in' de nadruk op het binnen de klas/school houden van de leerling.

Een dergelijke klas of ruimte is bedoeld om leerlingen even 'op adem te laten komen' bij bijvoorbeeld stress, angst, boosheid, overprikkeling en dergelijke, om zo escalatie in welke vorm dan ook te voorkomen.

Daarnaast wordt er gekeken naar de volgende mogelijkheden, waarover nog afstemming plaatsvindt:

- de inrichting van een mobiel/outreaching team van docenten en jeugdprofessionals, voor de terug geleiding van bestaande thuiszitters naar school;
- een samenwerking met een jeugdhulpaanbieder voor de inrichting van een onderwijs-jeugdhulpvoorziening.

Plaatsingsoverleggen

Einde schooljaar 2022-2023 werd het onderwijs geconfronteerd met een grote stroom leerlingen richting het Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) in de regio Dordrecht/Drechtsteden. Er waren te weinig plekken beschikbaar, maar onder grote druk kon uiteindelijk thuiszitten voor deze leerlingen worden voorkomen. Om herhaling in de toekomst te voorkomen hebben de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs Dordrecht én Drechtsteden, samen met het gespecialiseerd onderwijs, het initiatief genomen voor zogenaamde plaatsingsoverleggen. Ambtelijk worden wij hierover regelmatig door hen geïnformeerd.

In het schooljaar 2023-2024 is vroegtijdig gestart met de inventarisatie van mogelijke VSO leerlingen en zijn er plaatsingsoverleggen in het leven geroepen voor de overgang van het primair onderwijs (PO) naar V(S)O. Er zijn elf leerlingen aangemeld voor dit plaatsingsoverleg. Voor alle besproken leerlingen is een passende plek gevonden met waar nodig ondersteuning: acht leerlingen binnen het onderwijs en voor drie leerlingen zijn er maatwerkoplossingen gevonden.

Inmiddels heeft er ook een plaatsingsoverleg voor de overgang van dagbehandeling voor jonge kinderen (medisch kinderdagverblijf) naar het onderwijs. Hier zijn tien kinderen besproken en zij hebben allemaal een plek in het (gespecialiseerd) onderwijs gevonden.

Speciaalgroepen in het reguliere onderwijs

Inmiddels zijn er op de verschillende scholen diverse initiatieven gestart, waarbij leerlingen die mogelijk baat zouden hebben bij een plaatsing in het speciaal onderwijs, geplaatst worden in een speciale klas binnen het reguliere onderwijs. Dit gaat om kleine groepen waarin specifieke begeleiding geboden kan worden. Er zijn groepen ingericht op Dalton (dso-groep) en Insula (structuurklas). Bij Yuverta was een dergelijke initiatief al eerder ingezet.

Er wordt dus iets extra geboden binnen het reguliere onderwijs waardoor een plaatsing in het speciaal onderwijs wordt voorkomen. Bij de plaatsingsoverleggen en in de individuele onderzoeken naar wat een leerling nodig heeft, wordt afgewogen of de leerling in een dergelijke groep op zijn/haar plaats is.

Ook dit helpt mee in het oplossen van de plaatsingsproblematiek.

Verbeteren afgifte Toelaatbaarheidsverklaringen

Het Samenwerkingsverband heeft ook het afgifteproces van toelaatbaarheidsverklaringen (TLV's) laten onderzoeken. TLV's zijn een instrument om aan te geven dat een leerling extra ondersteuning nodig heeft en regelt daarmee de toegang tot gespecialiseerd onderwijs. Dit raakt aan de aanpak thuiszitters, aangezien thuiszitten soms samenhangt met wachtlijstproblematiek in het gespecialiseerd onderwijs.

Het Samenwerkingsverband verbetert op basis van het uitgevoerde onderzoek het afgifteproces om waar mogelijk het aantal verwijzingen naar het gespecialiseerd onderwijs te laten afnemen. Ook dit traject draagt dus (indirect) bij aan de aanpak thuiszitters.

Hoe verder na deze raadsinformatiebrief?

Zodra het jaarverslag leerplicht over het schooljaar 2023/2024 gereed is, ontvangt uw raad dit verslag zoals gebruikelijk weer met een toelichting. Daarin zullen wij ook nader ingaan op de voortgang met betrekking tot thuiszitters.

Welke kosten zijn verbonden aan het proces?

Er zijn op dit moment geen financiële consequenties. De aanpassingen in de werkwijze vallen binnen de bestaande opdrachten aan samenwerkingspartners.

Wat zijn de belangrijkste gerelateerde besluiten?

[Vaststellen Dordtse Visie Voortgezet Onderwijs](#) - raadsvoorstel.

[Jaarverslag Leerplicht en voortijdig schoolverlaten 2022-2023](#) - raadsinformatiebrief.

Het college van Burgemeester en Wethouders

C.H.W.M. Post
secretaris

P.A.C.M. van der Velden
burgemeester